

Smjernice za izradu i usvajanje instrumenata za zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini

ID 20190609/007.1215.6

Rebeka Kotlo
Baerbel Heide

juli 2021.

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope

Smjernice za izradu i usvajanje instrumenata za zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini

Pripremili:
prof. dr. sc. Rebeka Kotlo,
Pravni fakultet Univerziteta "Džemal Bijedić" Mostar
dr. sc. Baerbel Heide Uhl,
međunarodna konsultantica za zaštitu podataka žrtava trgovine ljudima

juli 2021.

Smjernice za izradu i usvajanje instrumenata za
zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava
trgovine ljudima na svim nivoima vlasti u Bosni i
Hercegovini

Ova publikacija je izrađena uz finansijsku podršku
Evropske unije i Vijeća Evrope. Stavovi izraženi
u publikaciji ne predstavljaju nužno zvanične
stavove Evropske unije ili Vijeća Evrope.

Reprodukcija odlomaka (do 500 riječi) je
odobrena, osim u komercijalne svrhe, sve dok
se čuva cjelovitost teksta, odlomak se ne koristi
izvan konteksta, ne pruža nepotpune informacije
ili ne dovodi na drugi način u obmanu čitaoca u
pogledu prirode, opsega ili sadržaja teksta. Izvorni
tekst uvijek mora biti priznat na sljedeći način „©
Vijeće Evrope, 2021“. Svi ostali zahtjevi koji se tiču
reprodukcije/prevoda cijelog ili dijela dokumenta,
trebaju se uputiti Direktoratu za komunikacije
Vijeća Evrope (F-67075 Strasbourg Cedex ili na
e-mail publishing@coe.int).

Sva ostala prepiska koja se odnosi na ovu
publikaciju treba biti upućena Direktoratu za
ljudsko dostojanstvo, jednakost i upravljanje,
Avenue de l'Europe F-67075 Strasbourg Cedex,
France, Tel. +33 (0)3 88 41 20 00 23,
e-mail: horizontal.facility@coe.int

© Vijeće Evrope, juli 2021. Sva prava zadržana.
Licencirano Evropskoj uniji pod uvjetima.

Dizajn naslovnice, izgled i štampa: Intea d.o.o.

Fotografije korica: Shutterstock

Sadržaj

Predgovor	5
Pojmovnik	6
Uvod	9
1. Standardi Vijeća Evrope za zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima	11
2. Standardi za zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini	13
3. Opća načela za osiguranje zaštite privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima, uključujući djecu	15
4. Standardne operativne procedure i mehanizmi upućivanja	17
5. Sektorske smjernice za osiguravanje zaštite privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima, uključujući djecu	18
5.1. Smjernice primjenjive na sve sektore	18
5.2. Sklonište za žrtve trgovine ljudima	19
5.3. Zdravstveni sektor	19
5.4. Pravosudni i policijski sektor	21
5.5. Centri za socijalni rad	22
5.6. Novinari i mediji	23
6. Kontrolni popisi o pravima i obavezama zaštite podataka u intervencijama protiv trgovine ljudima	25
6.1. Prava subjekta podataka (potencijalne i identificirane žrtve trgovine ljudima)	25
6.2. Posebne kategorije podataka (osjetljivi podaci)	25
6.3. Obaveze obrađivača podataka (svi vladini, nevladini i međunarodni akteri koji učestvuju u referalnim mehanizmima na svim nivoima vlasti u BiH)	26
6.4. Obaveze voditelja obrade (fizička ili pravna lica zadužena za zaštitu podataka)	26
6.5. Mandat kontrolora	26
Aneks: Referentni tekstovi za izradu Smjernica	27

Predgovor

Bosna i Hercegovina je potpisnica Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima, koja u svom članu 11. utvrđuje dužnost države potpisnice da zaštiti privatni život, identitet i lične podatke žrtava trgovine ljudima.

Na nivou institucija Bosne i Hercegovine, dužnost da se zaštiti privatnost žrtava trgovine ljudima propisana je Pravilnikom o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima, i preporučena Pravilima o zaštiti žrtava i žrtava svjedoka trgovine ljudima koji su državljani Bosne i Hercegovine, i odnosi se na sve stručnjake uključene u mehanizme upućivanja za žrtve trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini.

U posljednjem Izveštaju Grupe eksperata Vijeća Evrope za suzbijanje trgovine ljudima (GRETA) o provedbi Konvencije Vijeća Evrope u Bosni i Hercegovini navodi se da su u nekim slučajevima podaci o identitetu žrtava trgovine otkriveni medijima. Stoga su vlasti Bosne i Hercegovine pozvane da osiguraju donošenje odgovarajućih instrukcija koje se odnose na zaštitu privatnog života svih, domaćih i stranih, žrtava trgovine ljudima u skladu sa članom 11. Konvencije.

Član 11. Konvencije odnosi se na pravo na slobodu izražavanja i informisanja, koje je ugrađeno u Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama. Iznalaženje balansa između prava na slobodu izražavanja i primanja informacija i obaveze da se štiti privatni život žrtve veoma je osjetljivo pitanje koje zahtijeva pažljiv pristup i precizne smjernice.

Smjernice su namijenjene svim nivoima vlasti i svim profesionalcima u Bosni i Hercegovini koji dolaze u kontakt sa žrtvama, kao i medijima kada izvještavaju o trgovini ljudima, kako bi se spriječile moguće štetne posljedice po žrtve trgovine ljudima i njihove porodice od otkrivanja informacija, a samim tim i izbjegla daljnja traumatizacija i kršenje njihovog prava na zaštitu.

Pojmovnik

Dijete je, prema definiciji iz člana 1. Konvencije Ujedinjenih nacija o pravima djeteta, „svako ljudsko biće mlađe od 18 godina, osim ako se prema zakonu primjenjivom na dijete punoljetnost ne stječe ranije“.

Identitet je dio koncepta „privatnog života“ i odnosi se na fizički i psihološki integritet osobe i više aspekata ličnosti, uključujući rodnu identifikaciju, seksualni identitet, ime i slike.¹

Identifikacija je postupak kojim nadležni organi, u međusobnoj saradnji, kao i sa relevantnim organizacijama za podršku, procjenjuju različite okolnosti u skladu s kojima mogu smatrati osobu žrtvom trgovine ljudima. Identifikacija žrtve neovisna je o bilo kakvom krivičnom postupku protiv odgovornih za trgovinu ljudima i omogućava žrtvama pristup mjerama pomoći i zaštite.²

Kontrolor je svaki javni organ, fizičko ili pravno lice, agencija ili drugi organ koji samostalno ili zajedno s drugim vodi, obrađuje i utvrđuje svrhu i način obrade ličnih podataka.³

Lični podaci znače bilo koju informaciju koja se odnosi na fizičko lice koje je identificirano ili čiji se identitet može utvrditi.⁴

Nosilac podataka je fizičko lice čiji se identitet može ustanoviti ili identificirati, neposredno ili posredno, naročito na osnovu jedinstvenog matičnog broja te jednog ili više faktora karakterističnih za njegov fizički, fiziološki, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet.⁵

Obrada podataka podrazumijeva bilo koju operaciju ili skup operacija izvršenih nad ličnim podacima, kao što su prikupljanje, pohranjivanje, čuvanje, izmjena, pronalaženje, otkrivanje, stavljanje na raspolaganje, brisanje ili uništavanje ili provođenje logičkih i/ili aritmetičkih operacija na takve podatke.⁶

Obrađivač ličnih podataka znači fizičko ili pravno lice, javno tijelo, služba, agencija ili bilo koje drugo tijelo koje obrađuje lične podatke u ime voditelja obrade.⁷

Posebne kategorije podataka: Konvencija Vijeća Evrope 108+ ograničava obradu posebnih kategorija podataka, uključujući genetičke podatke, lične podatke koji se odnose na krivična djela, krivične postupke i osuđujuće presude, kao i povezane sigurnosne mjere, biometrijske podatke, podatke koji se odnose na rasno ili etničko porijeklo, politička mišljenja, članstvo u sindikatima, vjerska ili druga uvjerenja, zdravlje ili seksualni život.

Primatelj znači fizičko ili pravno lice, javno tijelo, služba, agencija ili bilo koje drugo tijelo kojem se podaci otkrivaju ili stavljaju na raspolaganje.⁸

¹ Vijeće Evrope, Smjernice za zaštitu privatnosti u medijima, str. 10.

² Vijeće Evrope, Konvencija o akciji protiv trgovine ljudima, br. 197, član 10.

³ Vijeće Evrope, Konvencija o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka, br. 108+, član 2 d

⁴ Zakon o zaštiti ličnih podataka, „Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11, član 3.

⁵ Zakon o zaštiti ličnih podataka, „Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11, član 3. i 4.

⁶ Vijeće Evrope, Konvencija o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka, br. 108+, član 2 b

⁷ Isto, član 2 f

⁸ Isto, član 2 e

Privatnost je definirana u članu 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama kao pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.

Trgovina ljudima je regrutacija, prevoz, premještaj, smještaj ili primanje osoba, koristeći se prijetnjom ili silom ili drugim oblicima prisile, otmicom, prevarom, obmanom, zloupotrebom vlasti ili pozicije ranjivosti ili nuđenjem ili prihvatanjem plaćanja ili drugih koristi radi dobijanja pristanka osobe koja ima kontrolu nad drugom radi eksploatacije. Eksploatacija podrazumijeva, najmanje, eksploataciju prostitucije drugih, ili nekih drugih oblika seksualne eksploatacije, prinudni rad ili usluge, ropstvo ili prakse slične ropstvu, služenje ili uzimanje organa.⁹

Žrtva trgovine ljudima je svako fizičko lice koje je postalo predmet trgovine ljudima kako je definirano u članu 4. Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima.

⁹ Konvencija Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima, br. 197, član 4 a

Uvod

Žrtve trgovine ljudima pate od dugotrajne izloženosti zlostavljanju i eksploataciji. Treba ih zaštititi od novog zlostavljanja, potencijalne odmazde ili zastrašivanja od strane trgovaca ljudima ili sekundarne traumatizacije u pravnom postupku. Poštovanje ljudskih prava žrtava trgovine ljudima i osiguravanje njihove sigurnosti trebali bi biti primarni ciljevi svake institucije i stručnjaka koji su u kontaktu sa žrtvama.

Potrebu za izdavanjem odgovarajućih smjernica za zaštitu privatnog života i identiteta svih žrtava trgovine ljudima, stranih i domaćih, utvrdila je Ekspertna grupa za akciju protiv trgovine ljudima (GRETA) u izvještaju o praćenju provođenja Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima 2017. godine. Zapravo, već u svom prvom izvještaju objavljenom 2013. godine, GRETA je primijetila da se mjere zaštite predviđene pozitivnim propisima u Bosni i Hercegovini nisu dosljedno nudile u cijeloj zemlji i da su identitet i informacije o žrtvama procurili u medije i došle do osoba osumnjičenih za trgovinu ljudima. U svom drugom izvještaju objavljenom 2017. godine, GRETA je primijetila da su usvojena pravila i mjere za zaštitu identiteta stranih žrtava, ali nije bilo sličnih mjera koje se odnose na domaće žrtve trgovine ljudima.

Smjernice predviđaju etično, pošteno i zakonito prikupljanje, obradu i prenos podataka. Zasnivaju se na postojećem domaćem pravnom okviru i nekim međunarodnim instrumentima, poput Konvencije Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima i Konvencije Vijeća Evrope o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka.

Smjernice započinju pregledom međunarodnog i pravnog okvira u Bosni i Hercegovini o zaštiti privatnog života i ličnih podataka (1. i 2. dio); nastavljaju se općim principima i standardima namijenjenim svim stručnjacima u kontaktu sa žrtvama (3. dio); sadrže pregled standardnih operativnih procedura i mehanizama upućivanja u Bosni i Hercegovini (4. dio) te, na kraju, daju opće i posebne smjernice namijenjene određenim kategorijama stručnjaka (5. dio) i kontrolne popise o pravima i obavezama zaštite podataka u intervencijama protiv trgovine ljudima (6. dio).

Svrha Smjernica jeste da posluže kao informativni i praktični dokument koji će pomoći nadležnim institucijama svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini da donesu adekvatne instrumente za zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima. Smjernice također imaju za cilj proširiti znanje osoba u kontaktu sa žrtvama trgovine ljudima o pravima ovih žrtava, a posebno o pravu na zaštitu identiteta, privatnog života i ličnih podataka. Smjernice su namijenjene vladinom osoblju, inspekciji rada, stručnjakinjama i stručnjacima za socijalnu i dječiju zaštitu, zdravstvenim radnicama i radnicima, stručnjakinjama i stručnjacima u obrazovanju, službenicama i službenicima za provođenje zakona, advokaticama i advokatima, organizacijama civilnog društva, medijima.¹⁰

Smjernice su razvijene u okviru zajedničke inicijative Evropske unije i Vijeća Evrope „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku 2019–2022“, projekat „Prevencija i borba protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini“.

¹⁰ Kada je iz konteksta jasno da se odnose i na muškarce i na žene, izrazi su dati u jednom rodu radi preglednosti teksta.

1. Standardi Vijeća Evrope za zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima

Od presude Evropskog suda za ljudska prava *Rantsev protiv Kipra i Rusije*, trgovina ljudima spada u područje primjene člana **4. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama**, koji zabranjuje držanje u ropstvu ili ropском položaju te prisilni ili obavezni rad.

Evropski sud za ljudska prava smatra da član 4. stvara pozitivne obaveze i zahtijeva od država da uspostave odgovarajući zakonodavni i administrativni okvir za zabranu, istragu i kažnjavanje trgovine ljudima, a podrazumijeva pozitivnu obavezu zaštite žrtava.¹¹

U skladu s praksom Evropskog suda, države potpisnice Konvencije obavezne su usvojiti zakonske ili druge mjere neophodne da bi tokom pravne procedure garantovale:

- a. zaštitu privatnog i porodičnog života žrtava;
- b. sigurnost žrtava i njihovu zaštitu od zastrašivanja i odmazde;
- c. kada se radi o djeci žrtvama, osiguranje njihovog prava na posebne mjere zaštite vodeći računa o posebnim potrebama djece.

Konvencija Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima, u članu 11. propisuje sljedeće obaveze:

- a. zaštitu privatnog života i identiteta žrtve;
- b. zaštitu ličnih podataka žrtve pod uslovima predviđenim Konvencijom Vijeća Evrope o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka (Konvencija 108+);
- c. usvajanje mjera kako bi se osiguralo da identitet ili elementi koji omogućuju identifikaciju djeteta žrtve trgovine ne postanu javni, bilo to putem medija ili nekim drugim putem, osim posebnih okolnosti radi pronalaska nekog od članova porodice djeteta ili osiguranja dobrobiti i zaštite djeteta;
- d. poduzimanje mjera, u skladu s članom 10. Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, koje je izložio Evropski sud za ljudska prava, radi ohrabriranja medija u očuvanju privatnog života i identiteta žrtava, putem samoregulacije ili mjerama regulacije ili koregulacije.

Konvencija Vijeća Evrope o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka (Konvencija 108+) te Protokol¹² kojim se izmjenjuje i dopunjuje Konvencija 108+ teži da zaštiti svaku osobu, bez obzira na njeno državljanstvo ili prebivalište, u vezi sa obradom njenih ličnih podataka, čime se doprinosi poštovanju njenih ljudskih prava i osnovnih sloboda, a posebno prava na privatnost.

Konvencija naglašava važnost prava poštovanja privatnosti, s obzirom na sve intenzivniji prekogranični promet ličnih podataka koji su predmet automatske obrade, a s ciljem da se garantuje svakom fizičkom licu, bez obzira na njegovu nacionalnu pripadnost ili na mjesto stanovanja, poštovanje njegovih osnovnih prava i sloboda, a naročito njegovog prava na privatnost kada je riječ o automatskoj obradi njegovih ličnih podataka („zaštita podataka“).

¹¹ Vidjeti: *Siliadin v. France*, application No. 73316/01, judgment of 26 July 2005; *Rantsev v. Cyprus and Russia*, application No. 25965/04, judgment of 7 January 2010; *C.N. and V. v. France*, application No. 67724/09, judgment of 11 October 2012; *C.N. v. United Kingdom*, application No. 4239/08, judgment of 13 November 2012; *L.E. v. Greece*, application No. 71545/12, judgment of 21 January 2016; *Chowdury and Others v. Greece*, application No. 21884/15, judgment of 30 March 2017.

¹² Stupanje na snagu Protokola predviđeno je 11. oktobra 2023. godine, ako na ovaj datum Protokol potpiše 38 strana.

Principi obrade ličnih podataka (Konvencija 108+)¹³

	obrađa podataka bit će proporcionalna u odnosu na legitimnu svrhu;
	obrađa podataka može se vršiti na osnovu slobodnog, konkretnog, informiranog i nedvosmislenog pristanka subjekta podataka;
	lični podaci bit će obrađeni pošteno i na transparentan način;
	lični podaci bit će prikupljeni za eksplicitne, tačno utvrđene i legitimne svrhe;
	lični podaci bit će odgovarajući, relevantni i ne prekomjerni u odnosu na svrhu za koju se obrađuju
	lični podaci bit će tačni, i kada je neophodno, ažurni;
	lični podaci bit će pohranjeni u periodu koji je neophodan za svrhu za koju se obrađuju.

Konvencija Vijeća Evrope 108+ priznaje, ali strogo ograničava iznimke od provedbe odredbi Konvencije kada su takvi izuzeci predviđeni zakonom, poštuju suštinu temeljnih prava i sloboda i predstavljaju neophodnu i proporcionalnu mjeru u demokratskom društvu za:¹⁴

- zaštitu sigurnosti jedne države, odbranu, za javnu sigurnost, za ekonomske i finansijske interese države, nepristrasnost i neovisnost sudstva ili sprečavanje, istrage i gonjenje krivičnih djela i izvršenje krivičnih kazni, i druge vitalne ciljeve od općeg javnog interesa;
- za zaštitu subjekta podataka i prava i sloboda drugih.

¹³ Vijeće Evrope, Konvencija o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka, br. 108+, član 5.

¹⁴ Isto, član 11, 1 a, b

2. Standardi za zaštitu privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini

Mjere koje se preduzimaju u cilju sprečavanja i suzbijanja trgovine ljudima ne smiju negativno uticati na ljudska prava, integritet i dostojanstvo žrtava trgovine ljudima.

Javno otkrivanje ličnih podataka može destimulisati žrtve trgovine ljudima da traže pomoć ili saraduju sa vlastima, što zauzvrat može oslabiti napore države u borbi protiv trgovine ljudima.¹⁵ Javno otkrivanje ličnih podataka može dramatično poremetiti privatni i porodični život žrtve, kao i mogućnosti reintegracije i zaposlenja, izlažući žrtvu sramoti i riziku od progona.

Stoga je neophodno osigurati efikasnu, blagovremenu i adekvatnu identifikaciju i upućivanje žrtava trgovine ljudima razvijanjem standardnih operativnih procedura.

Obavezujući standardi u asistenciji strancima žrtvama trgovine ljudima jasno su definirani Pravilnikom o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima („Službeni glasnik BiH“, broj 79/16), dok su preporučeni standardi za asistenciju državljanima Bosne i Hercegovine žrtvama trgovine ljudima definisani Pravilima o zaštiti žrtava i svjedoka žrtava trgovine ljudima državljana Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 66/07) koji predviđaju, pored ostalog, i zaštitu privatnosti i identiteta žrtve trgovine ljudima u smislu da je u svim postupcima obavezna primjena pravila povjerljivosti.

Neophodno je i zaštititi privatnost i identitet djece žrtava i preduzeti mjere kako bi se ograničila dostupnost informacija koje mogu voditi identifikaciji djeteta žrtve.

Pravo na privatnost jedno je od osnovnih ljudskih prava koje djeluje prema svima i zaštićeno je međunarodnim aktima, a u Bosni i Hercegovini i odredbama Ustava.

Ustav Bosne i Hercegovine u članu II/3 propisuje „da sva lica na teritoriji BiH uživaju ljudska prava i slobode“, te pod tačkom f) navodi „pravo na privatni život, dom i prepisku.“

Ustav Federacije Bosne i Hercegovine u članu II/A2 propisujući prava koja uživaju sva lica na teritoriji Federacije pod tačkom g) propisuje „pravo na privatnost“.

Ustav Republike Srpske u članu 13. proklamuje: „Ljudsko dostojanstvo, fizički i duhovni integritet, čovjekova privatnost, lični i porodični život su nepovredivi“.

Član 13, stavovi 8. i 9. Statuta Brčko distrikta Bosni i Hercegovine glase: „Svako ima pravo na ličnu slobodu i sigurnost. Neće biti donesen nijedan zakon Distrikta koji je u suprotnosti s odredbama člana 5 Evropske konvencije o ljudskim pravima. Svako ima pravo na poštovanje njegovog privatnog i porodičnog života, doma i prepiske.“

Prema važećim pozitivnim propisima, pravo na privatnost u Bosni i Hercegovini štiti se u krivičnom postupku, pokretanjem upravnog spora i u parničnom postupku.

¹⁵ Priručnik o zaštiti žrtava trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Ured visokog komesara za ljudska prava, str. 21.

Krivični zakoni Bosne i Hercegovine i entiteta propisuju krivična djela protiv prava i sloboda građanina, te krivična djela protiv privatnog života: narušavanje nepovredivosti doma, povreda tajnosti pošiljke, neovlašteno prisluškivanje i zvučno ili optičko snimanje, neovlašteno otkrivanje profesionalne tajne, neovlašteno korištenje ličnih podataka, a potrebno je istaći i to da su izmjene i dopune Krivičnog zakonika Republike Srpske proširile zaštitni objekat iz oblasti prava na privatnost na način da su u glavi XVI kod propisivanja krivičnih djela protiv braka i porodice propisali i novo krivično djelo – povreda privatnosti djeteta.

Nadalje, Zakon o zaštiti ličnih podataka („Sl. glasnik BiH“, 49/06, 76/11 i 89/11) temeljni je propis donesen u svrhu zaštite prava na tajnost u pogledu obrade ličnih podataka čije kršenje ima za direktnu posljedicu povredu prava na privatnost.

3. Opća načela za osiguranje zaštite privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima, uključujući djecu

Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini i ovlaštene organizacije uključene u referalne mehanizme na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini obavezne su da, u toku provođenja postupaka, međusobno sarađuju u svim fazama postupka, razmjenjuju raspoložive informacije, te zajedno sa žrtvom definišu odgovarajući plan podrške. Podaci dobiveni od žrtava moraju se tretirati kao apsolutno povjerljivi. Žrtve se moraju osjećati potpuno sigurno kada kontaktiraju bilo koju od institucija unutar referalnog mehanizma ili pravosuđa.

Efikasna zaštita privatnog života i ličnih podataka (potencijalnih) žrtava trgovine, uključujući djecu, podrazumijeva poštovanje sljedećih načela od strane svih stručnjaka koji dolaze u kontakt sa žrtvama:

- **Princip zabrane diskriminacije**

Mjere koje preduzimaju stručnjaci i institucije prema žrtvama trgovine ljudima moraju biti nediskriminatorne i sva zagarantovana prava, uključujući i pravo na privatnost, moraju biti osigurana i zaštićena.¹⁶

- **Princip zaštite privatnosti**

Zaštita privatnosti je pravna obaveza kojom se osigurava povjerenje i sigurnost žrtve. Ona uključuje privremenu ili trajnu zaštitu identiteta, privatnog života i ličnih podataka žrtve ili svjedoka žrtve.¹⁷

- **Princip povjerljivosti ličnih podataka**

Zaštita povjerljivosti ličnih podataka osigurava se provedbom zakonskih nacionalnih i međunarodnih obaveza.¹⁸

- **Princip zaštite najboljeg interesa djeteta**

Zaštita najboljeg interesa djeteta je obavezujući princip za nadležne institucije i ovlaštene organizacije. Kada je u pitanju dijete žrtva trgovine ljudima, neophodno je uvijek odrediti i djelovati u najboljem interesu djeteta i štititi sigurnost, identitet i integritet djeteta.

- **Princip primjene pristupa usmjerenog na žrtvu**

Od velike je važnosti osigurati urgentnost postupanja i pružanja podrške žrtvama u ostvarivanju prava koja im pripadaju. Ovakvo postupanje i podrška trebaju poštovati pravo na privatnost i zaštitu ličnih podataka.

¹⁶ Postojeći pravni okvir u Bosni i Hercegovini relevantan za pružanje podrške žrtvi trgovine ljudima uključuje zabranu diskriminacije kao univerzalno načelo.

¹⁷ Analiza pravnih propisa povezanih sa borbom protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, ODIHR i Vijeće Evrope, str. 40.

¹⁸ Vidjeti „III. Status žrtve u građanskim stvarima u BiH, osnovni principi“, u priručniku o zaštiti žrtava trgovine ljudima u BiH, Kancelarija visokog povjerenika za ljudska prava u Bosni i Hercegovini, Sevima Sali Terzić, Nura Đuka Lukić, Snježana Ausić, Jasminka Džumhur.

Planovi podrške i pomoći trebaju biti dovoljno fleksibilni da udovolje potrebama i interesima žrtava trgovine ljudima. Sve inicijative za podršku i pomoć žrtvi trebaju sadržavati efikasne mehanizme odgovornosti ili žalbi.

- **Pravo na informiranost i informirani pristanak**

Svaka žrtva kojoj se pruži podrška mora biti upoznata sa svojim pravima i načinom obrade svojih ličnih podataka od strane pružatelja usluga. Žrtvi se moraju predstaviti relevantni propisi uz adekvatno obrazloženje, na način i na jeziku razumljivom žrtvi. Također, treba joj se uručiti primjerak propisa od značaja za njena prava.

Pravo na informirani pristanak podrazumijeva postojanje saglasnosti kako punoljetne žrtve tako i djeteta koje je žrtva trgovine ljudima za prikupljanje i obradu podataka - žrtva/odnosno njen staratelj mora dati saglasnost za prikupljanje i obradu podataka.

4. Standardne operativne procedure i mehanizmi upućivanja

U svrhu adekvatnog (standardizovanog) djelovanja i podrške žrtvama trgovine ljudima, preporučuje se razvijanje i primjena minimalnih standarda i standardne operativne procedure postupanja (SOP)¹⁹ od strane svakog pojedinačnog sektora koji je uključen u pružanje podrške žrtvama trgovine ljudima. Standardne operativne procedure doprinose efikasnom standardizovanom djelovanju stručnjaka, a povezuju se i sa etičkim kodeksima, odnosno profesionalnim standardima rada za određena zanimanja. Procedure su također zasnovane na sveobuhvatnom strukovnom osposobljavanju i usmjeravanju za određeni oblik podrške žrtvi trgovine ljudima, uz kontrolu/monitoring stručnog rada.

Referalni mehanizam je djelotvorni saradnički okvir za upućivanje putem kojeg državni akteri ispunjavaju svoje obaveze da štite i promovišu ljudska prava žrtava trgovine ljudima, u partnerstvu sa civilnim društvom. Opisuje uloge i postupke svih sudionika i pruža konkretne mjere i korake za identifikaciju i upućivanje žrtava trgovine ljudima.

Efikasni referalni mehanizam uključuje postojanje djelotvornog sistema multidisciplinarnе koordinacije između različitih institucija odgovornih za sprečavanje i suzbijanje trgovine ljudima, odnosno, uspostavljen i održiv sistem koordinacije između svih sektora čija je djelatnost ključna u sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima.²⁰

Nadležne institucije (tužilaštva i agencije za provođenje zakona na svim nivoima vlasti, Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, centri za socijalni rad, Služba za poslove sa strancima BiH) i ovlaštene organizacije civilnog društva u Bosni i Hercegovini upućene su da međusobno sarađuju u svim fazama postupka, razmjenjujući dostupne informacije, i zajednički pronađu najbolji plan asistencije stavljajući na prvo mjesto potrebe žrtve trgovine ljudima.²¹

Kada je žrtva dijete, posebno je važno uključiti pravnog savjetnika i imenovanog staratelja koji će zastupati interese žrtve u svim fazama postupka.

Sva razmjena informacija među multidisciplinarnim akterima mora se temeljiti na njihovim zakonskim obavezama i poštovanju prava na privatnost žrtava.

¹⁹ Minimalni standardi i standardne operativne procedure su operativni alati koji usmjeravaju nadležne institucije da osiguraju adekvatno postupanje sa žrtvama trgovine ljudima i izbjegnu bilo koji oblik diskriminacije, odnosno ugrožavanja osnovnih ljudskih prava, uz primjenu relevantnog pravnog okvira.

²⁰ Uspostava referalnog mehanizma temelji se na poštovanju temeljnih ljudskih prava i sloboda, zagarantovanih Ustavom Bosne i Hercegovine, što uključuje i poštovanje međunarodnih standarda u oblasti ljudskih prava, posebno nediskriminacije i najboljeg interesa djeteta i ravnopravnosti spolova povezanih sa nizom društvenih, ekonomskih i socijalnih mjera.

²¹ Smjernice za postupanje regionalnih monitoring timova za borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo sigurnosti BiH, IOM, revidirani dokument 2018.

5. Sektorske smjernice za osiguravanje zaštite privatnog života i ličnih podataka žrtava trgovine ljudima, uključujući djecu

5.1. Smjernice primjenjive na sve sektore

- Privatni život, identitet i lični podaci žrtve zaštićeni su u svim postupcima u skladu sa zakonom²² kako bi se izbjegla odmazda ili zastrašivanje od strane počinitelaca ili bilo koja dalja traumatizacija.
- Informacije o žrtvi trgovine ljudima trebaju se dijeliti samo između stručnjaka koji su direktno nadležni i uključeni u njenu zaštitu i između stručnjaka uključenih u istragu, krivično gonjenje i izricanje presuda u slučaju trgovine ljudima.²³ Pri razmjeni informacija treba se poštovati povjerljivost informacija o žrtvi trgovine ljudima.
- Javno otkrivanje situacije ili identiteta žrtve treba se izbjegavati.
- Lični podaci o žrtvi se prikupljaju, obrađuju, pohranjuju i koriste u skladu sa odredbama Konvencije o zaštiti pojedinaca u pogledu automatske obrade ličnih podataka (Konvencija br. 108+) i propisima o zaštiti ličnih podataka u BiH, kako je opisano u prvom i drugom poglavlju ovih smjernica.
- Lični podaci žrtve moraju se izbrisati ili učiniti anonimnima kada se više ne zahtijevaju u svrhu za koju su prikupljeni i obrađivati se u skladu sa zakonskim zahtjevima o sigurnosti podataka, odgovornosti upravljača podacima, pravima subjekata podataka, prekograničnog prenosa ličnih podataka i uz neovisan učinkovit nadzor.
- Nikakvi podaci, fotografija ili bilo koje drugo obilježje odnosno karakteristike djeteta ili djetetove porodice ili situacije koje bi mogle otkriti ili indirektno omogućiti otkrivanje identiteta djeteta žrtve trgovine ljudima ne trebaju biti javni, osim u posebnim okolnostima radi pronalaska nekog od članova porodice djeteta žrtve ili da se osigura dobrobit i najbolji interes djeteta.
- Prije korištenja i širenja djetetovih ličnih podataka između nadležnih tijela mora se dobiti izričiti pristanak djeteta i njegovog roditelja/skrbnika te bi se trebale uspostaviti odgovarajuće zaštitne mjere. Svi stručnjaci trebaju djelovati uvijek u najboljem interesu djeteta i štititi sigurnost, identitet i integritet djeteta. I kod punoljetne žrtve trgovine ljudima kojoj je oduzeta poslovna sposobnost i koja je stavljena pod starateljstvo također je potreban izričit informirani pristanak roditelja/staratelja.
- Imenovani staratelj treba biti prisutan tokom svakog razgovora koji sa djetetom žrtvom vode policijski i drugi službenici.

²² „Na ovaj način raspraviće se da li je povrijeđeno zaštićeno pravo ili su ostvareni uslovi za legitimno, opravdano i proporcionalno ograničenje prava na privatnost u slučajevima propisanim članom 8. stav 2. EK i relevantnim pozitivnim propisima BiH.“ Vidjeti više: Vesna Trifunović, sudija Suda Bosne i Hercegovine, Sudska zaštita prava na privatnost u Bosni i Hercegovini, Izvod iz rada prezentovanog na Koledžu za edukaciju sudija Suda BiH u Neumu, oktobar 2019. godine, Bilten sudske prakse Suda BiH 2019, Bilten br. 9/2019, str. 75-76.

²³ Vidjeti više u dokumentu Minimalni standardi za podršku žrtvama trgovine ljudima, posebno djeci, u BiH izrađeni u skladu sa Akcionim planom za realizaciju Strategije za za borbu protiv trgovine ljudima 2020 – 2023, koji standardiziraju kvalitetu pomoći i postupanja sa žrtvama kojim se potrebe i prava žrtava stavljaju kao prioritet.

5.2. Sklonište za žrtve trgovine ljudima²⁴

Prihvat i inicijalni razgovor sa žrtvom trgovine ljudima u skloništu vrši se na siguran i povjerljiv način koji poštuje anonimnost žrtve.

Po dolasku žrtve trgovine ljudima u sklonište, odgovornoj osobi u skloništu, u skladu sa zakonskom obavezom za zaštitu podataka, nadležni organ dostavlja osnovne podatke koji uključuju:

- identitet (ako su podaci dostupni): datum i mjesto rođenja, spol, državljanstvo, maternji jezik i govorni jezici;
- procjenu rizika sigurnosti, kao i posebnih ličnih potreba žrtve;
- okolnosti pod kojima je žrtva otkrivena ili identifikovana;
- ime i funkciju osobe koja je obavila/obavlja intervju sa žrtvom;
- ime rukovodioca/osobe odgovorne za slučaj.

Početne informacije date žrtvi obuhvataju pribavljanje slobodnog, informiranog i izričitog pristanka žrtve za prikupljanje i obradu ličnih podataka. Žrtve će biti informirane o dostupnim zaštitnim mjerama i pravnoj osnovi za obradu.

Dodatne informacije koje osoblje skloništa dobije od žrtve, a u vezi sa slučajem trgovine ljudima, razmjenjuju se sa relevantnim organima isključivo uz dozvolu žrtve.

Dodatne informacije koje se odnose na žrtvu trgovine ljudima, a koje osoblje skloništa dobije od vanjskih pružatelja usluga/partnera, bit će podijeljene sa žrtvom.

Sve dodatne informacije bit će evidentirane u spis predmeta, u skladu sa domaćim pravnim okvirom i međunarodnim standardima.

Nadležni organi dužni su osigurati da lokacija skloništa gdje je smještena žrtva ne bude otkrivena. Ako je lokacija skloništa otkrivena i sigurnost žrtve trgovine ljudima kompromitovana, žrtvu treba zbrinuti na drugo sigurno mjesto dok se ne ukloni bilo koja predviđena prijetnja za sigurnost žrtava te osoblja skloništa.

5.3. Zdravstveni sektor

Pravo na povjerljivost podataka posmatrat će se i tumačiti zajedno s potrebom za pristup medicinskoj evidenciji u interesu sudskog postupka ili zaštite žrtve.

Podaci iz medicinske dokumentacije, u koje spadaju i lični podaci, predstavljaju službenu tajnu. U lične podatke spadaju: podaci o zdravstvenom i medicinskom stanju osobe, dijagnozi, prognozi i liječenju, te podaci o ljudskim supstancama (DNK materijal) na osnovu kojih se može utvrditi identitet osobe.²⁵

²⁴ Zasnovano na: Smjernice za postupanje regionalnih monitoring timova za borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo sigurnosti BiH, IOM, revidirani dokument 2018; Minimalni standardi za podršku žrtvama trgovine ljudima, posebno djeci, u BiH izrađeni u skladu sa Akcionim planom za realizaciju Strategije za za borbu protiv trgovine ljudima 2020 – 2023, 2021.

²⁵ Zasnovano na: Smjernice za postupanje centara za mentalno zdravlje sa žrtvama trgovine ljudima, Ministarstvo sigurnosti BiH, Asocijacija XY, Sarajevo, 2013.

Žrtva trgovine treba – u slučaju da pristane na liječničke preglede – biti pravovremeno i tačno obaviještena o stanju svog zdravlja i pravima na medicinsku njegu na jeziku koji može razumjeti.

Dokumenti i izvještaj o zdravstvenom stanju trebaju biti dio ličnog dosjea svake žrtve trgovine ljudima. Podaci iz medicinske dokumentacije spadaju u lične podatke o žrtvi, povjerljivi su i predstavljaju službenu tajnu.²⁶

Zdravstveni radnici i zdravstveni saradnici (kao i ostale ranije spomenute osobe koje zakonom podliježu obavezi čuvanja službene tajne) obavezni su podatke o zdravstvenom stanju žrtve trgovine ljudima saopštiti na zahtjev organa državne uprave ili drugim tijelima ili ustanovama u skladu sa posebnim propisima. Navedeno je, zapravo, odavanje službene tajne na osnovu zakona i propisa, te se tretira kao ovlašteno odavanje službene tajne. Naravno, zakonska dopuštenja za zadiranje u privatnost treba, kao izuzetak, tumačiti vrlo restriktivno. Domaće zakonodavstvo ne predviđa apsolutnu zaštitu ličnih ili medicinskih podataka ako je otkrivanje učinjeno u interesu sudskog postupka ili zaštite žrtve.

S druge strane, ako zdravstveni radnik ne prijavi da bi osoba mogla biti moguća žrtva trgovine ljudima, a naknadno se dokaže da je zdravstveni radnik imao sumnju ili bilo kakvu informaciju, Krivični zakon BiH predviđa kriminalizaciju neprijavlivanja krivičnog djela ili počinioca. Slične odredbe sadržane su u krivičnim zakonima Federacije BiH, Republike Srpske i Brčko distrikta.²⁷

Posebno treba naglasiti da prilikom obrade ličnih podataka i posebnih ličnih podataka, u koje spadaju i podaci o zdravstvenom stanju, zdravstveni radnici i saradnici moraju primjenjivati odredbe Zakona o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH”, broj 49/06, 76/11, 89/11) i Preporuku Komiteta ministara Vijeća Evrope CM/Rec(2019)2 o zaštiti zdravstvenih podataka.

Povreda službene tajne i neovlašteno odavanje podataka predstavlja krivično djelo. Stoga je jako važno zapamtiti da do odavanja podataka koji predstavljaju službenu tajnu može doći samo na osnovu decidno definisanih odredbi u zakonima i propisima.²⁸

Prema Zakonu o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata FBiH²⁹ korištenje zdravstvene zaštite, u skladu sa ovim zakonom, bazira se, pored ostalih, na sljedećim načelima: poštovanju ljudskog dostojanstva pacijenta, poštovanju prava na fizički i mentalni integritet pacijenta i ličnu sigurnost, poštovanju zaštite ličnosti pacijenta uključujući poštovanje njegove privatnosti. Svakom pacijentu, pored ostalih, garantuju se prava: na informacije, na obavještenost i učestvovanje u postupku liječenja, na slobodan izbor, na samoodlučivanje i pristanak, uključujući i zaštitu prava pacijenta koji nije sposoban dati pristanak, na povjerljivost informacija i privatnost, na tajnost podataka.³⁰

²⁶ Zakon o zaštiti ličnih podataka, „Službeni glasnik BiH”, broj 49/06, 76/11, 89/11.

²⁷ Neprijavlivanje krivičnog djela ili počinitelja – član 230. KZ BiH, član 345. KZ Federacije BiH, član 362. KZ RS, član 339. KZ Brčko distrikta.

²⁸ Zasnovano na: Smjernice za postupanje centara za mentalno zdravlje sa žrtvama trgovine ljudima, Ministarstvo sigurnosti BiH, Asocijacija XY, Sarajevo, 2013, str. 14. i 15.

²⁹ Članovi 25, 26, 27, 28 i 29 Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata, „Službene novine FBiH”, broj 40/10

³⁰ „Službene novine FBiH”, broj 40/10

5.4. Pravosudni i policijski sektor

Politika za borbu protiv trgovine ljudima s pristupom koji je usmjeren na žrtve naglašava važnost tačne i ažurne obrade podataka o žrtvama u policijskim istragama i naknadnim sudskim postupcima.³¹

Tri različite faze mogu se razlikovati u procesu provedbe zakona: otkrivanje, istraga, progon.

Faza otkrivanja i identifikacije uključuje postupanje policije na osnovu tužbe ili nakon otkrivanja krivičnog djela na temelju dokaza ili hvatanja osobe na djelu.

Budući da je otkrivanje žrtava ključni element u borbi protiv trgovine ljudima, identifikiranje žrtava i obrada ličnih podataka o tim žrtvama mogu se smatrati odgovarajućim podacima, ne samo za operativne potrebe, već i za osiguranje da te žrtve mogu imati koristi od zaštite. Zaštita žrtava, međutim, ne bi trebala biti uslovljena njihovom spremnošću da pristanu na obradu ličnih podataka.

Istrage koje provode policija i pravosudna tijela u pravilu su usredotočene na osumnjičene za zločin i pronalaženje dokaza.³²

Faza istrage, ovisno o nacionalnim strukturama i mogućem međunarodnom karakteru zločina, uključivat će policiju, Europol, Eurojust, Sekretarijat Konvencije o policijskoj saradnji za Jugoistočnu Evropu (PCC SEE), tužitelje i/ili istražne suce.³³

Lični podaci koje obrađuju policija i pravosudni organi moraju biti u skladu sa važećim nacionalnim i međunarodnim standardima i stoga moraju biti adekvatni³⁴ za svrhu za koju se obrađuju i pomoći u utvrđivanju tačnosti podataka.³⁵

Tijelo koje je nadležno da odlučuje o svrsi i načinu obrade podataka i kategorijama podataka koji će se obrađivati definiše se kao „nadzornik“ obrade podataka.

Nadzornik je odgovoran za ispravnu primjenu načela za zaštitu podataka. Imenovanje nadzornika ovisi o nacionalnom pravu.³⁶

Kada je riječ o svjedočenju žrtve, treba imati na umu sljedeće:

- žrtva trgovine ljudima mora biti u potpunosti i objektivno upoznata sa mogućnostima i vidovima njene zaštite po zakonu, prije odluke o tome hoće li svjedočiti u postupku protiv trgovca ljudima;

³¹ Zasnovano i na: Žrtve trgovine ljudima – perspektiva zaštite podataka, Zajedničko nadzorno tijelo Europol.

³² Isto.

³³ Isto. Faza progona općenito će uključivati tužitelje i suce.

³⁴ Pojam „adekvatan“ označava da podaci koji se obrađuju (koji će se obrađivati) trebaju biti dostatni da se ispuni svrha obrade. To je element kojim se procjenjuje treba li obraditi određenu kategoriju podataka kako bi se ispunila određena svrha. Načelo adekvatnosti trebalo bi dovesti do analize koji su lični podaci doista potrebni za istraživanje slučajeva trgovine ljudima. Trajna pažnja usmjerena na to da se žrtve identificiraju čim prije već je jedna od naznaka. (Žrtve trgovine ljudima – perspektiva zaštite podataka, Zajedničko nadzorno tijelo Europol)

³⁵ Tačnost je pojam koji se odnosi na „stvarnu istinu“ o nečemu. Osobito u području provedbe zakona, pronalaženje istine o onome što se dogodilo, a pogotovo o tome ko je to učinio, ponekad je teško. Mogući nedostatak objektivnih činjenica, problemi dokazivanja tih činjenica i ljudski faktor i od strane policije i od strane onih povezanih s predmetom istrage mogli bi uticati na ono što se čini tačnim ili je tačno, i na ono što nije. (Žrtve trgovine ljudima – perspektiva zaštite podataka, Zajedničko nadzorno tijelo Europol)

³⁶ Međutim, tijela u lancu provedbe zakona koja se bave istragom i kaznenim progonom ponekad imaju preklapajuće odgovornosti prilikom istrage i kaznenog progona onih koji su uključeni u zločin. Nadzornici zaštite podataka iz EU i ostala međunarodna tijela za zaštitu podataka prate pravilnu primjenu načela zaštite podataka od strane agencija EU i ostalih međunarodnih tijela za policijsku i pravosudnu saradnju. (Žrtve trgovine ljudima – perspektiva zaštite podataka, Zajedničko nadzorno tijelo Europol).

- žrtva nikada ne smije ni na koji način biti prisiljavana da svjedoči, što posebno uključuje prijetnje krivičnim ili prekršajnim gonjenjem;
- ako žrtva ne prihvati da svjedoči, ne smije biti lišena niti jednog prava ili zaštite koja joj pripada, niti se njena prava mogu koristiti kao sredstvo ucjene da bi promijenila mišljenje;
- ako žrtva prihvati svjedočenje, njen identitet ne treba biti otkriven. Istovremeno, žrtvi treba pružiti pojačanu zaštitu u skladu sa standardima ljudskih prava.³⁷

5.5. Centri za socijalni rad³⁸

Kada stručnjak obavlja identifikacijski razgovor sa žrtvom (službeni razgovor), dužan je poštovati sve nacionalne i međunarodne zakonske obaveze vezane za zaštitu ličnih podataka žrtve.

Intervju sa punoljetnom žrtvom trgovine ljudima provodi se uz prethodno pribavljenu njenu jasnu, informiranu i nedvosmisleno izraženu saglasnosti i dobrovoljnost.

Na početku intervjuja žrtva trgovine ljudima se obavijesti o svrsi i sadržaju razgovora i povjerljivosti informacija prikupljenih tokom intervjuja. Žrtva trgovine ljudima treba biti informisana o svom pravu da odbije odgovarati na pitanja i/ili da prekine razgovor u bilo kojem momentu.

Identifikacijski intervju sa djetetom žrtvom treba se ograničiti na prikupljanje biografskih i socijalnih podataka o djetetu (kao što su ime, starost, državljanstvo, imena i kontakti roditelja, država ili mjesto porijekla, prijašnja i trenutna adresa). Ostale informacije u vezi s iskustvom djeteta kao žrtve ne traže se u ovoj fazi identifikacije.

Centar za socijalni rad (CSR) ima bitnu ulogu u adekvatnom tretmanu djeteta koje je žrtva trgovine ljudima tokom svih postupaka koje vode policija, tužilaštvo i sud. CSR djeluje kao organ starateljstva.

Sve nadležne institucije koje dolaze u dodir sa djetetom koje je žrtva trgovine ljudima dužne su o tome informirati imenovanog staratelja koji će zastupati interese djeteta u svim fazama postupka, te odlučivati o svim pitanjima koja su od interesa za dijete koje je žrtva trgovine ljudima. Imenovani staratelj treba biti prisutan tokom svakog razgovora koji sa djetetom vode policijski i drugi službenici, pri čemu treba osigurati zaštitu privatnosti i identiteta žrtve. CSR će dati stručno mišljenje policiji, nadležnom tužilaštvu i sudu o sposobnostima djeteta da svjedoči, te mogućim posljedicama po dijete koje je žrtva trgovine ljudima.

Sve radnje nadležnih tijela moraju se poduzimati u najboljem interesu djeteta, što znači da se svaka radnja mora poduzimati s najvećom pažnjom i zaštitom prava djeteta, uključujući pravo na privatnost i zaštitu ličnih podataka.

Pisani dokumenti nastali u vezi s razgovorom sa žrtvom trgovine čuvaju se, u skladu s Konvencijom Vijeća Evrope 108+, na sigurnom i povjerljivom mjestu i dio su spisa predmeta.

³⁷ Priručnik o zaštiti žrtava trgovine ljudima u BiH, Ured visokog komesara za ljudska prava, str. 31.

³⁸ Zasnovano na: Smjernice za postupanje regionalnih monitoring timova za borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo sigurnosti BiH, IOM revidirana verzija 2018; Smjernice o postupanju centara za socijalni rad sa žrtvama trgovine ljudima, Ministarstvo sigurnosti BiH, Catholic Relief Services Sarajevo, 2010; Analiza pravnih propisa koji se odnose na borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, ODIHR i Vijeće Evrope; Minimalni standardi za podršku žrtvama trgovine ljudima, posebno djeci, u BiH izrađeni u skladu sa Akcionim planom za realizaciju Strategije za za borbu protiv trgovine ljudima 2020 – 2023., 2021.

5.6. Novinari i mediji

Kada izvještavaju o slučajevima trgovine ljudima, novinari trebaju poštovati privatnost žrtava i njihov identitet.

Pridržavanje načela etičkog izvještavanja o žrtvama trgovine, uključujući djecu, može pomoći medijima da izvještavaju o žrtvama trgovine ljudima s dovoljno senzibiliteta za ranjivost žrtava.

Dostojanstvo i anonimnost svake žrtve trgovine ljudima i djeteta moraju se poštovati u svim okolnostima.

Vijeće Evrope pripremiло je smjernice za medije o tome kako izvještavati o slučajevima trgovine ljudima i kako intervjuisati žrtve.³⁹

Međunarodni centar za razvoj migracione politike (ICMPD) razvio je Smjernice za medije i trgovinu ljudima u vezi s identifikiranjem slučajeva trgovine ljudima, intervjuisanjem žrtava i foto-novinarstvom.⁴⁰

UNICEF je razvio Smjernice za novinare koji izvještavaju o djeci uzimajući u obzir poštovanje najboljeg interesa i dostojanstva djece tokom intervjuja i izvještavanja o djeci.⁴¹

Etičko izvještavanje podrazumijeva sljedeće:

- Ustanoviti da li je neka osoba maloljetna, to jeste, mlađa od 18 godina ili nema sposobnost da da svoj pristanak.
- Ocijeniti ugroženost djece ili mladih ili osoba koje su žrtve traume i nasilja.
- Poštovati privatnost svih žrtava trgovine ljudima.
- Voditi računa o tome da se sa djecom obavlja intervju u prisustvu odgovorne odrasle osobe ili zakonskog staratelja. Objasniti im proces izvještavanja i zbog čega je priča važna.
- Izbjegavati korištenje seksualiziranih fotografija i izbjegavati slike koje odražavaju kliše.
- Izbjegavati eksplicitne slike nasilja.
- Izbjegavati korištenje fotografija i izradu videosnimaka koji podilaze senzacionalizmu, nametljivosti i voajerizmu.
- Uvijek tražiti dozvolu ili pisano odobrenje za snimanje i fotografiranje ranjivih osoba.
- Ako žrtva nema roditelja ili zakonskog staratelja, ili ako je nepismena i ne zna čitati, i ako je nadležna organizacija koja zastupa žrtvu neetična i nepouzdana, novinar se mora oslanjati na vlastitu savjest i etičko prosuđivanje.
- Novinari su dužni zaštititi identitet djece u postupcima u kojima je isključena javnost.
- Nemojte dodatno traumatizirati niti jedno dijete; izbjegavajte opise koji dijete izlažu odmazdi ili zlostavljanju od strane trgovca, diskriminaciji ili odbacivanju od strane njegove lokalne zajednice.
- Promijenite ime i zamutite lik djeteta, posebno u slučaju djeteta za koje je utvrđeno da je žrtva seksualnog zlostavljanja ili iskorištavanja.

³⁹ Vidjeti i Smjernice Vijeća Evrope o zaštiti privatnosti u medijima, 2018.

⁴⁰ Ovo poglavlje je zasnovano na: International Centre for Migration Policy Development (ICMPD), Smjernice za medije u borbi protiv trgovine ljudima, 2017.

⁴¹ Ovo poglavlje je zasnovano i na: Etičke smjernice „Načela za etičko izvještavanje o djeci“, UNICEF.

- Kada niste sigurni je li dijete u opasnosti, izvještavajte o općim prilikama u kojima djeca žive umjesto o pojedinome djetetu, bez obzira na to koliko je priča vrijedna kao vijest.
- Kada je riječ o trgovini ljudima, kako bi zaštitili najugroženije, novinari bi trebali voditi računa da se anonimnost i privatnost, bez obzira na to traže li se, uzima u obzir u slučaju žrtava zlostavljanja i žrtava koje bi i dalje bile u opasnosti ako im se identitet otkrije.
- U audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija poštivat će se ljudsko dostojanstvo i osnovna prava drugih, te će se ohrabrivati slobodno oblikovanje mišljenja.⁴²

⁴² Vidjeti i dokumente: Kodeks o audiovizuelnim medijskim uslugama i medijskim uslugama radija kojim se uređuju osnovni principi programskih sadržaja audiovizuelnih medijskih usluga i medijskih usluga radija u Bosni i Hercegovini, Izvještavanje o sudskim postupcima (član 15.), te Zaštita privatnosti (član 17.), Izvještavanje o krivičnim djelima/postupcima u koje su umiješani maloljetnici (član 21.); kao i Pregled povreda i odgovarajućih kazni koje izriče RAK (Regulatorna agencija za komunikacije) (Službeni glasnik BiH 8/17) kojim se uređuju povrede Zakona o komunikacijama, kodeksa, pravila, odluka i drugih akata RAK-a, te odgovarajuće kazne koje RAK može izreći u postupku rješavanja kršenja Zakona i propisa Agencije.

6. Kontrolni popisi o pravima i obavezama zaštite podataka u intervencijama protiv trgovine ljudima

6.1. Prava subjekta podataka (potencijalne i identificirane žrtve trgovine ljudima)

Svaki pojedinac ima pravo:

da se uzme u obzir njegovo mišljenje odnosno mišljenje njegovog staratelja

dobiti sve informacije o obradi njegovih podataka na jeziku koji razumije

dobiti obrazloženje o razlozima obrade podataka

usprotiviti se obradi podataka

dobiti ispravak ili brisanje odgovarajućeg dokumenta

imati pristup pravnom lijeku

iskoristiti pomoć nadzornog tijela

usprotiviti se prekograničnom protoku njegovih podataka, osim ako nije dao izričitu, specifičnu i slobodnu saglasnost

dobiti pomoć od nadležnih tijela u ostvarivanju svojih prava⁴²

6.2. Posebne kategorije podataka (osjetljivi podaci)

Sljedeći lični podaci ne smiju se obrađivati ako ne postoji specijalizirani pravni režim:

● genetički i biometrijski podaci

● podaci o krivičnim djelima, krivičnom postupku, osudama

● podaci koji sadrže podatke o rasnoj, etničkoj pripadnosti, političkim mišljenjima, članstvu u sindikatima, vjerskim ili drugim uvjerenjima, zdravlju ili seksualnom životu⁴³

⁴³ Vijeće Evrope, Konvencija o zaštiti pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka 108+, član 9, 14, 18.

⁴⁴ Isto. Član 6.

6.3. Obaveze obrađivača podataka (svi vladini, nevladini i međunarodni akteri koji učestvuju u referalnim mehanizmima na svim nivoima vlasti u BiH)

informirati subjekte podataka o njihovim pravima

provesti sve potrebne postupke na način koji garantuje prava subjekta podataka

pružiti sigurnosne mjere protiv rizika poput neovlaštenog pristupa, uništavanja, gubitka, upotrebe, izmjene ili otkrivanja ličnih podataka

ispitati uticaj obrade podataka u odnosu na miješanje u temeljna prava subjekta podataka (procjena uticaja na privatnost)⁴⁴

6.4. Obaveze voditelja obrade (fizička ili pravna lica zadužena za zaštitu podataka)

Informirati subjekte podataka o:

- identitetu kontrolora i uobičajenom prebivalištu
- pravnoj osnovi i svrsi obrade podataka
- kategoriji obrađenih ličnih podataka
- primaocu podataka
- pravima subjekata podataka
- pripremiti i objavljivati periodične izvještaje o svojim aktivnostima
- održavati strogo povjerljivost

6.5. Mandat kontrolora

- garantovati potpunu neovisnost i nepristrasnost
- istražiti i intervenirati
- obavljati transnacionalni prenos podataka
- donošenje odluka i upravnih sankcija u slučaju kršenja zaštite podataka
- uključivanje u pravne postupke
- promovirati u javnosti prava subjekata podataka
- promovirati rad kontrolora u javnosti
- podići svijest o odgovornostima kontrolora i obrađivača⁴⁵

⁴⁵ Isto. Član 7, 10.

⁴⁶ Isto. Član 8, 15.

Aneks: Referentni tekstovi za izradu Smjernica

Međunarodni izvori

- Evropska konvencija o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, „Službeni list RBiH“, 25/93/, potpisana 24. 4. 2002. / ratifikovana 12. 7. 2002.
- Konvencija Vijeća Evrope o akciji protiv trgovine ljudima (2005.)
- Konvencija Vijeća Evrope broj 108 iz 1981. o zaštiti lica u pogledu automatske obrade ličnih podataka te Protokol kojim se izmjenjuje i dopunjuje Konvencija za zaštitu pojedinaca u vezi sa automatskom obradom ličnih podataka
- Rezolucija br. 3 o zaštiti podataka i privatnosti u trećem milenijumu, donesena na 30. Konferenciji ministara pravde Vijeća Evrope (Istanbul, Turska, od 24. do 26. novembra 2010.)
- Rezolucija 1843 (2011) Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope o zaštiti privatnosti i ličnih podataka na internetu i u internetskim medijima i Rezolucija 1986 (2014) o unaprjeđenju zaštite i sigurnosti korisnika u kibernetičkom prostoru
- Ekspertna grupa za borbu protiv trgovine ljudima Vijeća Evrope (GRETA) kao stručno tijelo, sa Preporukama u drugom Izvještaju u vezi sa primjenom Konvencije Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini (GRETA(2017)15 i usvojenim Preporukama CP (2017)27 u vezi sa primjenom Konvencije Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini
- Smjernice Odbora ministara Vijeća Evrope o pravosuđu prilagođenom djeci (2010)
- Konvencija UN-a o pravima djeteta (Konvencija o pravima djeteta, „Službeni glasnik BiH“, Međunarodni ugovori, broj 5/02)
- Protokol Ujedinjenih naroda za sprječavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom
- Zaključna zapažanja o trećem periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine vlastima u Bosni i Hercegovini (2019) UN Komiteta za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica
- UN Komitet za ljudska prava, Zaključna zapažanja po osnovu III ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda stanja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini iz 2019.
- UN Komitet za zabranu diskriminacije žena, Zaključna razmatranja o VI periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine po Konvenciji o zabrani diskriminacije žena CEDAW iz 2019.
- UN Komitet za prava djeteta, Zaključna zapažanja o IV i V periodičnom izvještaju Bosne i Hercegovine po Konvenciji o pravima djeteta i pratećim protokolima iz 2019.
- Direktiva Evropskog parlamenta i Vijeća 95/46/EZ od 24. oktobra 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi obrade ličnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka
- Direktiva Vijeća 2004/81/EZ od 29. aprila 2004. o dozvoli boravka izdanoj državljanima trećih zemalja koji su žrtve trgovine ljudima ili koji su korišteni za djelovanja kojima se omogućuje nezakonito useljavanje, koji sarađuju s nadležnim tijelima o dozvoli boravka žrtvi koja sarađuje sa nadležnim organima
- Uredba (Eu) 2016/679 Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. aprila 2016. o zaštiti pojedinaca u

vezi s obradom ličnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka)⁴⁷

- Direktiva (EU) 2016/680 Evropskog parlamenta i Vijeća od 27. aprila 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom ličnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP⁴⁸
- Direktiva Evropskog parlamenta i Vijeća 2011/36/EU od 5. aprila 2011. o sprečavanju i suzbijanju trgovine ljudima i zaštiti žrtava te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2002/629/ PUP
- Direktiva 2011/93/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 13. 12. 2011. o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije, te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2004/68/PUP
- Direktiva 2012/29/EU Evropskog parlamenta i Vijeća od 25.10.2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, podršku i zaštitu žrtava krivičnih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP
- Analitičko mišljenje Evropske komisije za članstvo Bosne i Hercegovine u Evropskoj uniji (2019)⁴⁹
- Odjel za nadgledanje i borbu protiv trgovine ljudima Državnog sekretarijata Sjedinjenih Američkih Država, Izvještaj o trgovini ljudima u BiH (2019)

⁴⁷ Zaštita pojedinaca s obzirom na obradu ličnih podataka temeljno je pravo. Članom 8. stavom 1. Povelje Evropske unije o temeljnim pravima („Povelja“) te članom 16. stavom 1. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije (UFEU) utvrđuje se da svako ima pravo na zaštitu svojih ličnih podataka. Direktivom 95/46/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća nastoji se uskladiti zaštita temeljnih prava i sloboda pojedinaca u vezi s obradom podataka kao i osigurati slobodan protok ličnih podataka između država članica.

Obrada ličnih podataka trebala bi biti osmišljena tako da bude u službi čovječanstva. Pravo na zaštitu ličnih podataka nije apsolutno pravo; mora ga se razmatrati u vezi s njegovom funkcijom u društvu te ga treba ujednačiti s drugim temeljnim pravima u skladu s načelom proporcionalnosti. Ovom se Uredbom poštuju sva temeljna prava i uvažavaju slobode i načela priznata Poveljom koja su sadržana u Ugovorima, osobito poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i komuniciranja, zaštita ličnih podataka, sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi, sloboda izražavanja i informiranja, sloboda poduzetništva, pravo na učinkoviti pravni lijek i pošteno suđenje te pravo na kulturnu, vjersku i jezičnu raznolikost.

Zaštita pojedinaca s obzirom na obradu ličnih podataka koju obavljaju nadležna tijela u svrhu sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija, uključujući zaštitu od prijetnji javnoj sigurnosti i slobodnom kretanju takvih podataka i njihovo sprečavanje, podliježe posebnom pravnom aktu Unije. Stoga se ova Uredba ne bi trebala primjenjivati na aktivnosti obrade u te svrhe. No, lični podaci koje su obradila tijela javne vlasti u skladu s ovom Uredbom trebali bi, kada se upotrebljavaju u te svrhe, biti uređeni posebnim pravnom aktom Unije i to Direktivom (EU) 2016/680 Evropskog parlamenta i Vijeća. Države članice mogu povjeriti nadležnim tijelima u smislu Direktive (EU) 2016/680 zadaće koje se ne provode nužno u svrhu sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija, uključujući zaštitu od prijetnji javnoj sigurnosti i njihovo sprečavanje, tako da je obrada ličnih podataka za te druge svrhe, u mjeri u kojoj potpada pod područje primjene prava Unije, obuhvaćena područjem primjene ove Uredbe.

⁴⁸ Ovom se Direktivom utvrđuju pravila povezana sa zaštitom pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija, uključujući zaštitu od prijetnji javnoj sigurnosti i njihovo sprečavanje.

2. U skladu s ovom Direktivom države članice:

(a) štite temeljna prava i slobode pojedinaca, a posebno njihovo pravo na zaštitu ličnih podataka; i

(b) osiguravaju da se razmjena ličnih podataka među nadležnim tijelima unutar Unije, kada se takva razmjena zahtijeva pravom Unije ili pravom države članice, ne ograniči niti zabrani iz razloga povezanih sa zaštitom pojedinaca u pogledu obrade ličnih podataka.

3. Ovom se Direktivom ne sprečava države članice da predvide snažnije zaštitne mjere za zaštitu prava i sloboda ispitanika u pogledu obrade ličnih podataka od strane nadležnih tijela, od onih koje su utvrđene u ovoj Direktivi.

⁴⁹ U ovom Mišljenju se navodi da je Bosna i Hercegovina zemlja porijekla, tranzita i odredišta za trgovinu ljudima u svrhu prisilnog prosićanja, seksualne eksploatacije, radne eksploatacije i prisilnih brakova. Posebno je naglašeno da Bosna i Hercegovina mora razviti sveobuhvatan, multidisciplinarni i na žrtve orijentisan pristup kako bi se bolje identifikovale i zaštitile žrtve, posebno djeca.

Pravni izvori u Bosni i Hercegovini

- Zakon o zaštiti ličnih podataka Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11
- Zakon o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, „Službeni glasnik BiH“, br. 21/03, 61/04, 55/05
- Zakon o programu zaštite svjedoka, „Službeni glasnik BiH“, br. 36/14
- Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u krivičnim stvarima, „Službeni glasnik BiH“, br. 53/09 i 58/13
- Zakon o strancima, „Službeni glasnik BiH“, br. 88/15
- Pravilnik o zaštiti stranaca žrtava trgovine ljudima, „Službeni glasnik BiH“, br. 79/16
- Pravila o zaštiti žrtava i žrtava svjedoka trgovine ljudima, državljana Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 66/07
- Krivični zakon Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 40/15 i 35/18
- Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine FBiH“, br. 36/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17
- Krivični zakonik Republike Srpske, „Službeni glasnik RS“, br. 64/2017 i 104/2018
- Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BDBiH“, 19/2020
- Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BiH“, br. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09
- Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, „Službene novine FBiH“, br. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 09/09, 12/10, 08/13, 59/14
- Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske, „Službeni glasnik RS“, br. 53/12
- Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, „Službeni glasnik BDBiH“, br. 33/13
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, „Službene novine FBiH“, br. 7/14
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, „Službeni glasnik BDBiH“, br. 44/11
- Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, „Službeni glasnik RS“, br. 13/10
- Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći u BiH, „Službeni glasnik BiH“, br. 83/16
- Porodični zakon FBiH, „Službene novine FBiH“, br. 31/14
- Porodični zakon RS, „Službeni glasnik RS“, br. 54/02, 41/08, 63/14
- Porodični zakon BDBiH, „Službeni glasnik BDBiH“, br. 23/07
- Zakon o socijalnoj zaštiti RS, „Službeni glasnik RS“, br. 37/12, 90/16
- Zakon o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata, „Službene novine FBiH“, br. 40/10
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti, „Službene novine FBiH“, br. 46/10, 75/13
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti, „Službeni glasnik RS“, br. 106/09, 44/15
- Zakon o zdravstvenoj zaštiti u Brčko distriktu BiH, „Službeni glasnik BDBiH“, br. 38/11;
- Zakon o zdravstvenom osiguranju, „Službene novine FBiH“, br. 30/97, 7/02, 70/08 i 48/11

- Zakon o zdravstvenom osiguranju, „Službeni glasnik RS“, br. 18/99, 51701, 70/01, 51/03, 57/03, 17/08, 1/09, 39/16, odluka Ustavnog suda, 110/16, 94719 i 44/20
- Zakon o zdravstvenom osiguranju Brčko distrikta BiH, „Službeni glasnik BDBiH“, br. 1/02, 7/02, 19/07 i 34/08
- Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini, „Službeni glasnik BiH“, br. 18/03 i 88/07

Pored navedenog, za izradu Smjernica korišteni su i sljedeći sadržaji:

- Minimalni standardi za podršku žrtvama trgovine ljudima, posebno djeci, u BiH izrađeni u skladu sa Akcionim planom za realizaciju Strategije za za borbu protiv trgovine ljudima 2020 – 2023, 2021.
- Smjernice o postupanju centara za socijalni rad sa žrtvama trgovine ljudima, Ministarstvo sigurnosti BiH, Catholic Relief Services BiH, 2010.
- Smjernice o postupanju regionalnih monitoring timova za borbu protiv trgovine ljudima u BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, 2012. i IOM, revidirani dokument 2018. (*Smjernice nisu u upotrebi od 2019. godine i restrukturiranja timova za borbu protiv trgovine ljudima*)
- Smjernice za postupanje centara za mentalno zdravlje sa žrtvama trgovine ljudima, Ministarstvo sigurnosti BiH, Asocijacija XY, 2013.
- Kodeks za štampu i online medije Bosne i Hercegovine, 29. april 1999.
- Direktna asistencija žrtvama trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, Međunarodna organizacija za migracije, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH, Državni koordinator za borbu protiv trgovine ljudima i ilegalne migracije u BiH, 2008.
- Praktikum za socijalne radnike o pojavi i pojavnim oblicima radne eksploatacije djece, trgovine ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja, prostitucije, pornografije i pedofilije, Caritas Biskupske konferencije SAD u BiH /Catholic Relief Services BiH/, Ministarstvo sigurnosti BiH, 2010.
- Procedure povratka žrtava trgovine ljudima, Catholic Relief Services BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH
- Praktikum za obuku sudija, tužilaca, policije, socijalnih radnika i drugih profesionalaca o temi suzbijanja prisilnog i štetnog rada djece na ulici u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice, Sarajevo, 2013.
- Priručnik za multidisciplinarnu edukaciju edukatora stručnih radnika centara za socijalni rad u oblasti trgovine ljudima, Ministarstvo sigurnosti BiH i GIZ – Regionalni program „Socijalna zaštita i prevencija trgovanja ljudima“ (SPPHT), 2014.
- Analiza pravnih propisa koji se odnose na borbu protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini, OSCE, 2009.
- Trgovina ljudima i odgovor domaćeg sistema krivične pravde, Krićka analiza zakona i prakse u Bosni i Hercegovini u svjetlu osnovnih međunarodnih standarda, OSCE BiH, juni 2009.
- Trgovina ljudima – Prevencija i zaštita u Bosni i Hercegovini, Smjernice za sudije i tužioce, Ministarstvo sigurnosti BiH/Odsjek za borbu protiv trgovine ljudima; Centar za edukaciju sudija i tužilaca Federacije BiH; Centar za edukaciju sudija i tužilaca RS, Pravosudna komisija Brčko distrikta; Međunarodna organizacija za migracije u BiH; USAID

Ovaj dokument je izrađen uz finansijsku podršku
Evropske unije i Vijeća Evrope.
Stavovi izraženi u njemu ne predstavljaju nužno zvanične
stavove Evropske unije ili Vijeća Evrope.

Vijeće Evrope je glavna organizacija za
zaštitu ljudskih prava na kontinentu.
Obuhvata 47 država članica, uključujući sve
članice Evropske unije. Sve države članice
Vijeća Evrope su potpisale Evropsku
konvenciju o ljudskim pravima, sporazum
koji ima za cilj da zaštiti prava čovjeka,
demokratiju i pravnu državu. Evropski sud za
ljudska prava kontroliše implementaciju
Konvencije u državama članicama.

www.coe.int

Zemlje članice Evropske unije odlučile su
da udruže svoja znanja, resurse i sudbine.
Zajedno su izgradile zonu stabilnosti,
demokratije i održivog razvoja,
zadržavajući kulturnu raznolikost,
toleranciju i individualne slobode.
Evropska unija poklanja posebnu pažnju
razmjeni postignuća i vrijednosti sa
zemljama i narodima izvan
svojih granica.

www.europa.eu

Finansirano
od strane Evropske unije
i Vijeća Evrope

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Implementirano
od strane Vijeća Evrope